

Escoltem els savis de la vida

Guies didàctiques de l'exposició de proverbis del món *Dites d'aquí, d'allà i de més enllà*

per al nivell superior de primària

Organitzat per:

Amb el suport de:

La Taula Intercultural de Sants, Hostafrancs i la Bordeta, en el marc del Dia de la Llengua Materna 2018, ha creat una exposició de tretze plafons amb dotze proverbis originals de llengües diverses del món, amb la intenció que recorri centres educatius i entitats que la vulguin exhibir.

Per als centres educatius de primària es proposen a continuació activitats didàctiques per donar sentit a l'exposició i fomentar l'interès per la tradició cultural pròpia i per la de les cultures presents a les aules, unes activitats que ocupen tres o més sessions i convergeixen de ben segur amb objectius curriculars de disciplines escolars com llengua, ciències socials, ètica, tutoria i plàstica.

Us animem a fer-hi un cop d'ull i veure què pot aportar als vostres centres. Estarem encantats de connectar amb vosaltres i col·laborar en la posada en pràctica d'una iniciativa emmarcada en el valor de la diversitat cultural, en la influència social dels missatges populars i en el diàleg entre iguals sobre valors compartits.

Taula Intercultural de Sants, Hostafrancs i la Bordeta

Escoltem els savis de la vida

Cicle superior de primària

1. Condició prèvia:

Espai idoni per plantar l'exposició (vestíbul del centre, passadís, estança...).

2. Descripció general de l'activitat:

Exhibir a l'escola una exposició de proverbis d'arreu del món i elaborar cooperativament a l'aula una exposició pròpia (1) amb proverbis recollits o creats per l'alumnat.

(1) A l'aula, al passadís, al vestíbul... En comptes d'exposició, una aportació a la revista o al web de l'escola, una explicació formal a l'alumnat d'altres aules, etc.

3. Objectius generals:

- A partir de la comprensió dels proverbis exposats, interessar-se per dites o sentències populars i alligadores que sovint són emeses per persones majors de l'entorn de l'alumnat (a la família, entre el veïnat...) (1).
- Descobrir i valorar sentències populars de cultures diferents de les locals a través de les aportacions de companys i companyes oriünds d'altres països.
- Adquirir una major consciència de l'enriquiment cultural que comporta la convivència amb companys i companyes que han interioritzat valors des de perspectives culturals diferents de les del país.
- Crear sentències alligadores referides a àmbits propers de l'alumnat, com ara els esports, l'amistat, els estudis...

(1) En general els proverbis i refranys es basen en l'experiència humana, per la qual cosa no serveixen automàticament de models de vida. En conèixer-los cal una mirada crítica que sàpiga distingir valors i refusar propostes o idees reprovables o inacceptables. Aquí convindrà presentar solament proverbis que dignifiquen la conducta humana.

4. Objectius específics:

- Fer recerca de dites i sentències populars entre els familiars de l'alumnat i redactar-les convenientment.
- Crear de nou dites i sentències relacionades amb el món de l'alumnat.
- Practicar l'oralitat a l'aula des de la perspectiva de l'exposició raonada i el diàleg constructiu.
- Redactar explicacions entenedores que expliquin el sentit densificat de les sentències.

5. Durada:

A determinar. Es proposa una setmana d'exposició i tres sessions d'aula d'una hora.

6. Procés de l'activitat

Primera sessió. Coneguem proverbis

- Fer una primera visita de l'exposició en la qual es comenta la diversitat de punts del món d'on han sorgit els proverbis i els quatre elements que conté cada plafó (llengua, país, proverbi i explicació).
- Anunciar a l'alumnat els objectius de l'activitat **Escoltem els savis de la vida** i engrescar-los-hi (1).
- Treballar plegats el significat d'una mostra de proverbis (2) i comentar-los per tal de copsar-ne el sentit cultural i allixonador.
- Practicar la comprensió de proverbis amb l'activitat **Empallem?**

(1) Convenciment que poden recollir i crear dites com les que han vist. Si hi ha alumnes provinents d'altres cultures és una ocasió per conèixer què diuen els savis/es d'aquests indrets. Il·lusió per mostrar fora de l'aula el que s'hi treballa dins. Etc.

(2) Se n'adjunta una sota el títol *Més proverbis del món*.

Segona sessió. Fem-ne de nous

- Presentar una llista de proverbis sobre qüestions que s'adiguin amb el món dels alumnes (1) i promoure que, en petits grups, en redactin de nous, trets de la seva experiència.
- Posar en comú les propostes de creació pròpia i comentar-les.
- Plantejar-los de recollir dites i sentències semblants d'entre familiars, amistats o veïns majors d'edat (2) i portar-les escrites per comentar-les (3).

(1) Se n'adjunta una sota el títol *Proverbis populars i nostres*

(2) Caldria fer-ho lliure, ja que pot ser que l'entorn familiar no sigui adequat per dur a terme l'entrevista i això podria causar malestar entre una part de l'alumnat..

(3) S'adjunta una proposta de full d'entrevista sota el títol *Entrevista a la família*

Tercera sessió. Publiquem-los

- Per torn i posats en rotllana, llegir les dites recollides i explicar-ne el sentit. Triar les que es considerin més valuoses per l'acord sobre el contingut.
- Comentar incidències de les entrevistes amb la família o el veïnat i valorar l'activitat.
- Decidir conjuntament quin rendiment donaran al material obtingut (1) i planificar les accions que se'n derivin. Tenir en compte que moltes edicions de materials poden ser assumides a l'aula d'expressió plàstica per tal de donar-los rellevància i vistositat.

(1) Una mostra de possibilitats: editar fulls que continguin, cadascun, un proverbi, i exposar-ne un cada setmana a l'aula o al passadís per comentar-lo en un moment determinat; fer una exposició nova al vestíbul de l'escola i oferir-la a les entitats i equipaments del territori, publicar-los al web o a la revista de l'escola; llegir-los públicament en un acte de final de curs; fer-ne falques per a l'emissora de ràdio de l'escola; etc.

7. Indicadors d'avaluació

- Valoració del professorat sobre l'exposició i les activitats de l'explotació didàctica i les que hagin pogut sorgir dutes a terme també en relació als objectius dels programes de llengua i ciències socials, a través d'una rúbrica d'avaluació i comentaris oberts. Vegeu doc. "Avaluació del professorat"
- Valoració directa de l'alumnat sobre l'exposició i les activitats dutes a terme per mitjà d'una rúbrica d'avaluació. Vegeu doc. "Avaluació alumnat primària"
- Nombre d'alumnes que han participat a l'activitat.
- Nombre d'exposicions i activitats diverses que han sorgit a partir d'aquesta explotació didàctica.

Més proverbis del món

Els humans som diferents els uns dels altres, però ens fa iguals el néixer, viure junts i morir. Hi ha hagut gent que, tot caminant per la vida, ha dit frases que ens il·luminen a tots/es i ens la fan més passadora, frases dites des de racons del món que potser mai no hem trepitjat i que penetren a la nostra ment i ens escalfen el cor com si ens les hagués dit una estimada i vella veïna de la casa del costat. Són els proverbis. Gaudim-ne.

Un proverbi és una frase que surt de la saviesa popular i que parla de coses que il·luminen per viure millor amb un mateix/a, amb els/les altres o amb l'entorn.

Exemples:

Japonès	Ràpid vol dir a poc a poc, però sense pausa.
Japonès	No retinguis qui se'n va ni refusis qui arriba.
Japonès	Una paraula bondadosa pot escalfar tres mesos d'hivern.
Amazic	Viure és viatjar i viatjar ajuda a viure.
Grec	Qui de res no dubta, res no sap.
Africà (no especificat)	Si vols anar ràpid, ves-te'n sol; si vols arribar lluny, ves acompanyat.
Italià	Un cop acabat el joc, el rei i el peó tornen a la mateixa caixa.
Holandès	No es pot impedir el vent, però es poden construir molins.
Àrab	El primer cop que m'enganyis, la culpa serà teva; el segon cop, la culpa serà meva.
Escocès	No permetis que els teus peus vagin per davant de les sabates.
Hindi	Un llibre obert és un cervell que parla; tancat, un amic que espera; oblidat, una ànima que perdona; destruït, un cor que plora.
Hindi	Només posseeixes allò que no pots perdre en un naufragi.
Anglès	El mandrós considera que és sort l'èxit del treballador.
Rus	Caure és permès; aixecar-se és obligatori.
Indi	La vellesa comença quan el record és més fort que l'esperança.
Indi	Quan parlis, procura que les paraules siguin millors que el teu silenci.
Català	Qui dies passa, anys empeny.
Xinès	Una polsada de temps és una polsada d'or

Empallem?

Activitat de comprensió

Retalleu els 24 fragments de dites populars i feu-ne tantes còpies com petits grups o parelles d'alumnes tingueu. Repartiu un joc a cada grups. Indiqueu que els fragments en negreta són el començament d'una dita i que els que són en cursiva, l'acabament. Han de reconstruir les dites. Després, poseu en comú les solucions.

Es gaudeix més estimant

La tristesa és com un vestit estripat:

El temps fa com el riu:

Els humans aprenem

El cor que estima,

Els peus a la terra

El viatge més llarg

Qui de res no dubta

Sé qui ets

No pateixis si vas a poc a poc;

Els rius profunds

Pregunta a qui té experiència

sempre és jove.

pateix només si t'atures.

l'has de deixar a casa.

res no sap.

mentre anem ensenyant.

i no a qui té estudis.

i els ulls al cel.

que essent estimat.

es mouen a poc a poc.

veient com et vesteixes.

també comença fent un pas.

mai no torna.

Solucions:

Qui de res no dubta, res no sap. (Grècia)
Es gaudeix més estimant que essent estimat. (Grècia)
El cor que estima, sempre és jove. (Grècia)
Pregunta a qui té experiència i no a qui té estudis. (Xina)
El temps fa com el riu: mai no torna. (Xina)
No pateixis si vas a poc a poc; pateix només si t'atures. (Xina)

El viatge més llarg també comença fent un pas. (Japó)
La tristesa és com un vestit estripat: l'has de deixar a casa. (Japó)
Els rius profunds es mouen a poc a poc. (Japó)
Els peus a la terra i els ulls al cel. (Roma)
Els humans aprenem mentre anem ensenyant. (Roma)
Sé qui ets veient com et vesteixes. (Roma)

Els proverbis populars i els nostres

Llegiu els refranys populars següents i de cada tema redacteu una o dues frases que us agradin i que penseu que diuen coses importants.

Sobre l'amistat

Populars	nostres
A l'amic, a la cara li dic.	
On hi ha amics hi ha riqueses.	
Busca l'amic i no el teu profit.	
En penes i en camins es fan els amics.	
Entre amics, tot és de tots.	

Sobre l'estudi

Populars	nostres
Qui llegeix sol un llibre només sap una cançó.	
Qui savi vol ser, molts llibres ha de llegir.	
Feina començada és mig acabada.	
Qui ho vol fer tot no fa res.	
Si aprens, sabràs.	

Sobre l'esport i l'exercici físic

dels savis/es	nostres
El premi és l'esforç i no el resultat.	
Guanyes? Saluda qui perd. Perds? Felicita qui guanya.	
La mandra és una gran enemiga del cos.	
L'equip contrari no és enemic, sinó adversari.	
A l'equip, tant val qui llueix com qui no.	

Sobre la família i la casa

dels savis/es	nostres
Als qui t'han donat la vida dona'ls vellesa.	
Plorant i rient els petits van creixent.	
Val més un bon veí que un bon cosí.	
A casa estem i fem el que volem.	
La casa, meva, per pobra que sigui.	

Fem-nos savis de la vida

Nivell superior de primària

Avaluació del professorat

Amb l'objectiu de tenir un retorn i poder seguir millorant, us agraïem que ens feu arribar les avaluacions del professorat i de l'alumnat al Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta a través del correu electrònic projectes@secretariat.cat o a l'adreça C/ Sants, 79. 08014 Barcelona. Gràcies!

Barems de valoració de les activitats

- **Prescindible:** no hi ha hagut un resultat rellevant, més enllà dels valors bàsics que resulten de qualsevol activitat (atenció i comprensió).
- **Interessant:** l'activitat ha despertat interès per part de l'alumnat, però no ha fet germinar més coneixement o inquietud d'aprenentatge.
- **Profitosa:** l'activitat ha tingut força sentit per l'alumnat; val la pena recordar-la, tenir-la present i reprendre-la en una altra ocasió dins del programa del curs.

	Prescindible	Interessant	Profitosa
Visita comentada de l'exposició			
Pràctica de comprensió "Més proverbis del món"			
Exercici d'aparellament de fragments de proverbis			
Activitat de creació de nous proverbis o noves dites			
Posada en comú dels proverbis recollits entre la família o el veïnat			
Concreció de propostes de rendiment del treball fet			

Nombre d'alumnes que hi ha participat: _____

Comentari avaluador obert :

Gràcies!

Avaluació de l'alumnat

Rúbrica d'avaluació

	Ui, ui! ☹️	Prou bé 😊	Visca! 😄
Després de veure l'exposició de proverbis del món he pensat...	Que no valia la pena, són coses que no s'entenen gaire.	Que hi ha moltes llengües diferents i que s'escriuen de manera molt diferent.	Que tots som iguals i els consells poden ser bons, vinguin d'on vinguin.
De la lectura que hem fet de més proverbis, n'he tret...	Que també són una mica estranys i una mica difícils d'entendre.	Que moltes vegades va bé que algú expliqui què volen dir.	Que és molt necessari conèixer com veuen la vida altres cultures.
La redacció de frases sobre l'amistat, l'estudi, l'esport i la família...	Era complicada i no se n'han pogut fer gaires.	Era interessant, però no hi ha hagut temps de fer-les totes. Cal pensar molt.	M'ha agradat: hem pogut dir coses que pensem sobre aquests temes.
Com ha anat l'entrevista a la família o als veïns?	No gaire bé: no entenien què havien de fer.	Hem recollit pocs refranys però són interessants.	Han vist que treballem coses interessants.

Vols comentar alguna cosa?

Rúbrica d'avaluació

	Ui, ui! ☹️	Prou bé 😊	Visca! 😄
Després de veure l'exposició de proverbis del món he pensat...	Que no valia la pena, són coses que no s'entenen gaire.	Que hi ha moltes llengües diferents i que s'escriuen de manera molt diferent.	Que tots som iguals i els consells poden ser bons, vinguin d'on vinguin.
De la lectura que hem fet de més proverbis, n'he tret...	Que també són una mica estranys i una mica difícils d'entendre.	Que moltes vegades va bé que algú expliqui què volen dir.	Que és molt necessari conèixer com veuen la vida altres cultures.
La redacció de frases sobre l'amistat, l'estudi, l'esport i la família...	Era complicada i no se n'han pogut fer gaires.	Era interessant, però no hi ha hagut temps de fer-les totes. Cal pensar molt.	M'ha agradat: hem pogut dir coses que pensem sobre aquests temes.
Com ha anat l'entrevista a la família o als veïns?	No gaire bé: no entenien què havien de fer.	Hem recollit pocs refranys però són interessants.	Han vist que treballem coses interessants.

Vols comentar alguna cosa?

Gràcies!